

בית דרפד

**ביאורים ובירורים, הערות וצינונים להרחיב הדעת,
ללומדי מבצר הכוללים קרית יואל**

ר"ח טבת תשע"ב

- ותלמודו בידו -

אמר רב יהודה אמר רב, תלמיד חכם צריך שילמד ג' דברים, כתב, שחיטה, מילה (חולין טז). וכתב ע"ז המהרש"ל (יש"ש, שם אות ט"ז) וז"ל, שיכול לכתוב שאלות ותשובות ופסקי דין ואף אגרות שלומים בצחות לשון, נאה לתלמיד חכם, עכ"ל.

וידועים כמה דברי המהרש"א (ב"ב י:) על מאמרם ז"ל, אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, שעיקר התורה המתקיים ושנעשה בו רושם הוא הבא מכתובת יד, וזהו ותלמודו בידו.

על כן, חזקו ואמצו ידיכם, אלו העוסקים בתורה שבכתב, ועל ידה נתברר השמעתתא על בוריה, הן באופן קיצור, לסכם ולקבץ מקצוע רחב, והן להיפך להעלות על הכתב ולברר ענין מסובך, או לציין חידוש נאה שראה וכדו', ובכך תורתה מתקיימת ונשאר תלמודו בידו.

~ ובכח סגולת נר חנוכה תחכמני באור תורתך ~

הנרות הללו קודש הם, שוב זוכים אנו לישב בצד הנרות של חנוכה, לקבל עלינו כל ההשפעות הקדושות היורדים בימים ההם בזמן הזה, שפע של השגה בתורה הנקרא אור, והרגיל בנר חנוכה הוויין ליה בנים תלמידי חכמים (שבת כג), היינו הבנה בעיון התורה וזכרון הלימודים, (חת"ס שם). והוא הוא הנותן לנו כח לעשות חיל ולהתעלות בתורה ויראה במשך כל השנה.

כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל, דייקו בספרים הק', תיבת ישראל מיותר הוא. וביארו שעיקר מטרת היוונים היה להלחם עם בני ישראל, בני עליה, היושבים ועוסקים בתורה ובכך הם דבקים בקיום המצות וחוקי רצונך, ועל כן עשו תחבולות לבטלם מעסק ועיון בתורה הק', להשכיחם תורתך, ובכך ממילא יגיעו להעבירם מחוקי רצונך. וכשזכו בני חשמונאי לעמוד נגדם, ונפלו זדים ביד עוסקי תורתך, זכו לראות חיבתן של ישראל על ידי הנרות ופך שמן טהור, הרומזים לנר מצוה ותורה אור, ובכך נתחזק כח העוסקי ולומדי התורה (כ"כ חת"ס ומהרי"ץ ועוד). בימים ההם בזמן הזה יורד השפעה הלז בכל שנה ושנה, השגה ועיון באור התורה, ובכח סגולת נר חנוכה תחכמני באור תורתך למשך כל השנה.

חידוש נפלא רואים במצות נר חנוכה, שקבעו חז"ל ג' דרגות בקיום המצוה, הדין, מהדרין, ומהדרין מן המהדרין, כן הוא בגמרא (שבת כא): ואיפסיק הלכתא בשו"ע (ארו"ח סי' תר"ע). מה שלא מצינו בשום מצוה שיקבעו המצוה לכתחלה בכמה דרגות. בביאור הענין כתב מרן הבני יששכר (מ"ג, אות י"ט), היות שמצות נר חנוכה רומז על חכמת התורה, אשר קנינה אינה כשאר חכמת, הנתפס ומוכן בפעם אחת. אלא בכל פעם שחוזר ומהדר עליה מוצא בה טעם חדש, וזהו מהדרין מן המהדרין, שחוזרין פעם אחר פעם, מוסיפין והולכין נר אחר נר יום יום, עיי"ש בנועם דבריו הקדושים.

ר' חייא בטר דמסיים צלותיה אמר, יה"ר שיהא תורתך אומנתינו, ואל יחשכו עינינו ואל ידוה לבנו (ברכות ט"ז). התפלה הלז נהוג אצל רבותינו הק', ללמדה בעת הסיום הגדול, נעילת החג של שמחת תורה. וכן עמא דבר לכנות אברך בן תורה בשם "תורתו אומנתו". ומן החובה עלינו להתבונן ולחשוב מה תואר הלז ומה טעם יש בה? והאם באמת אנו זוכים לתואר זה "תורתו אומנתו" יותר ממאות אברכים ובעה"ב שקובעים עתם לתורה בשעות הבוקר והערב.

אך מובן הדבר למי שמעיין ויודע תהלוכות כל אומנות ועסק שבעולם. יסוד הראשון להצלחה בביצוע"ס אי אפשר, רק על ידי עשיית פלא"ן מראש, במה יעסוק בשנה הבאה? כמה ישקיע בזה? והיכן הוא החורים בו יוכל להפסיד הריווח שהרוויח? וכי' ובלתי זה אי אפשר שיעליח בשום עסק שבעולם - אף אם יהיו לו עשרות פועלים מחזיקים ברמחים מעלות השחר עד צאת הכוכבים - כיון שיש מקום שמשם מפסיד ממונו, היאך יוכל להרוויח לבסוף כלום? זהו היסוד להצלחה, והחכם עיניו בראשו.

כן הדבר הזה במי שזכה להיות "תורתו אומנתו". אי אפשר להצלחה באומנות הקדושה זו, אך ורק אם יש לו אחריות ומחשבה היאך לקנות התורה ולהאחז בה, ושלא יאבד ממנו אחרי שזכה ללמדה. והדרך לזה למדנו חכמינו ז"ל, ע"י חזרת הלימודים בקביעות ובעקשנות בכל יום ויום, ובכל שבוע ושבוע. אפשר לומר בברירות, ששום גדול לא הצליח את דרכו מבלעדי שקידה ושינון הרבה בלימודיו, אין מן הצורך להאריך בדברים הידועים לכל.

ובדרך הזה יזכה לראות ברכה באומנתו, וקובץ על יד ירבה, שיאריך ימים, ותורתו מתברכת ומשתמרת אצלו.

כמה הלב כואב בראות אברכים צעירים, מתמידים בלימודים, עוסקים ויגיעים במקצועות התורה, ובבחינת תורה מתוך הדחק מצד הפרנסה, ולפי ערך השנים והיגיעה שהשקיע, היה צריך להיות עכ"פ שולט בכמה מסכתות הש"ס, בהרבה מקצועות בשלחן ערוך, השר"ע והנר"כ עם דברי הפוסקים להלכה. ולמעשה עדים אנו שהמציאות אינו כן, הרבה הרבה עזבו כותלי הכולל ובידם פחות הרבה ממה שרצו וממה שיכלו להגיע, ואז הלב כואב ודוה, אין לה תמורה. וע"ז התפלל ר' חייא, שיהא תורתך אומנותינו, כמו אומן המחפש תחבולות ובודק תמיד ההצלחה דרכו אם לא, ואז אל ידוה לבנו ואל יחשכו עינינו, אדרבה יזכה להתעלות מעלה מעלה בתורה ומקצועותיה, ולרכוש מסכתות הש"ס ומקצועות בשו"ע, וכמאן דמונח בקופסא.

זאת הלימוד אנו לומדים מנרות חנוכה, המהדרין מן המהדרין מוסיפין והולכין בכל לילה ולילה הל"ו נרות (נגד ל"ו מסכתות הש"ס - ר"פ קאריצער), ובכל לילה מתחילין עוד הפעם מנר הראשון ומוסיפין והולכין, ובאופן זה יזכה להיות מעלין בקודש ולא מורידין. דברי תורה צריכין חיזוק בכל יום (ברכות כח), חזק ויאמץ לבך, והצטרף להחברים שהתחילו ללמוד בסדר "תורתם אומנתם", לקבוצ' על יד, בכל יום ויום בשעה מועטת, דף אחר דף, סימן אחר סימן, ובכך תזכה באמת להקרא בתואר "תורתו אומנתו".

ובכח סגולת נר חנוכה תחכמני באור תורתך

דוד בר"מ עקשטיין

ראה"כ הליכות חיים

שאלה: מה שסומכין הרבה שכשאוכלין ראה"ל המכונה מזונות ראה"ל, או שאר מיני פת הנקראים מזונות ברויט, עם לפתן מברכין בורא מיני מזונות בלא נטילת ידים, וכן מברכין אחריו מעין ג'. האם זה נכון, ומהו הדרך המובחר בזה לכתחילה.

פת מברכין המוציא הוא משום שדרך בני אדם לקבוע סעודה עליהם, משאכ על פהב"כ מברכין מזונות משום שאין דרך בני אדם לקבוע סעודה עליהם, לפיז ברא"ס שלנו שדרך בא לקבוע סעודה עליהם אין להקל.

ועוד יש בזה סניף להחמיר בדבר ששעושי לשבוע ואינו עשוי לקינוח ותענוג דעת הרבה פוסקים דאיל דין פת כיסנין, ע"י שדי חמד (מערכת ברכות) ועוד, וכן יש לדייק מדברי הביאור הלכה (דה"ש כמעת) שיש לצרף דבר כזה להחמיר, ושכ"כ הגר"ז בסידורו.

וע"י שות להורות נתן (ח"ז סי' ח' וט') בענין מזונות ראל"ס שצריך דוקא שיהיה נרגש הטעם, ובאמת דעיקר הטעם להקל בזה הוא רק מטעם דכשיש רוב מי פירות מסתמא נרגש הרבה טעם המי פירות, וכמש בשות שבט הלוי (ח"ח סי' ל"ב).

וכן בדין דהרי באמת דבר זה שבנילוש במי פירות מברכין עליו מזונות אינו גזירת הכתוב, רק דברים של טעם הן, משום דאין הדרך לקבוע על פת כזה, וכחיום שעושין אותו באופן שלא ירגיש כי המתקנות, היינו טעמא שרוב אנשים אין נמנעים לאוכלם במקום פת גמור, ומוכח מזה דאין זה פת כסנין שכיוונו חז"ל שאין הדרך לקבוע עליהם.

ויש לידע שמנהג זה לעשות לחם כזה שנותנין בו הרבה מי פירות ואין מרגישין טעם המתקנות אינו מנהג מקדמת דנא, אלא מנהג אמעריקא הוא, והדרך הנכון בזה הוא רק אם מרגישין הרבה טעם המתקנות וכדומה מברכין מזונות.

ואפי' אתל דמברך עליהו במי ומעין ג' כדין פת הבאה בכיסנין, ממ כשאוכל שיעור קביעות צריך לברך עליהו המוציא כמו בכל פהב"כ, ובשיעור קביעות רבו הדיעות ואינו רוצה כעת להאריך בזה, אבל יש להעתיק משכ בשות שבט הלוי (שם) כ' בזה"ל וכל ענין לחם מזונות שאוכלים סעודות שלימות וגדולות בלי נטי וכלי ברכת המוציא, יש בזה כעין זילזול בנטי, וגם מכניסים עצמם לספיקות גדולות לדינא אם אוכלים יחד עם שאר הסעודה כדי שביעה עכ"ד.

וע"י כח"ח סקמ"ט דבדבר שהוא ספק פהב"כ יאכל פת כביצה ויברך ענטי והמוציא, והטעם שצריך כביצה הוא משום דעל פחות מכביצה פת אינו מברך ענטי, כמש בשוע סי' קנ"ח ס"ב.

ויסודו מדברי המא ססק"ה שעל כל ספק יברך על לחם אחר תחילה, וע"י משכ המחצה"ש שם ובסק"ח ש' דלפמש המא רס"י קע"ז, דאם אינו אוכל הפת לסעודה אינו נטפל לו שאר דברים, ואכ אם אוכל פת רק כדי לפטור שאר דבר אינו פוטר, ולכן יאכל הפת דרך קביעות עייש, ויל' דאם אוכל כביצה אין חשש ויל"ע.

ובזה נחיתנא דבדודאי ראוי ונכון לעשות כן כדי לצאת מכל הספיקות הנ"ל.

תשובה: הנה בשוע (סי' קס"ח ס"ז) הביא ג' דיעות בגדר פת הבאה בכסנין, ופסק המחבר דהלכה כדברי כולם, ולכל שלש אלה נותנים להם הדין של פת הבב"כ, ומברכין עליו בורא מיני מזונות.

אחד מהג' דיעות, הוא דעת הרמב"ם דפהב"כ היא עיסה שעירב בה דבש או שמן או חלב או מיני תבלין ואפאה, ובדיעה זו נחלקו המחבר ורמ"א כמה דבש וכדומה עושה אותו לפת כיסנין, דדעת המחבר הוא דהעיקר הוא שיהיה טעם תערובות המי פירות או התבלין ניכר בעיסה. והרמ"א חולק וסובר שזה הוא פת גמור, וכ' וכן נוהגין וכוונתו שאוכלין פת כזו שבת ללחם משנה, ורק אם יש בו הרבה תבלין או דבש שכמעט הדבש והתבלין הם העיקר או סובר הרמב"ם שהוא כסנין.

ובמג"א (סוסי"י) מסופק בנילוש במי ביצים, אבל מסקנת האחרונים להקל בזה, וכן ע"י משכ בדעת' למהרש"ם (ס"ז ד"ה ויא' שזה נקרא פת גמור קטע ב') שאם נילוש במשקה מהפירות עצמן ע"י סחיטה יל' דהוי זיעה בעלמא כמש בס"י ר"ב ע"כ, אבל הפוסקים חולקים עליו בזה דגם זה הוא בכלל כיסנין, וע"י בשות מנחת יצחק (ח"ט סי' י"ז) דאם עירב מים במי פירות שהוא קאנסטרעיט חשבינן המים לרוב ולא נחשב כמי פירות עייש.

והנה הט"ז (סק"ז) הסביר דברי הרמ"א, שסובר דלא סגי בדבש מועט ואע"פ שניכר בה טעם הדבש, אלא צריך שיהיה בו הרבה תבלין או דבש ומיעוט מים שכמעט הדבש והתבלין הם העיקר, דהיינו מצד הטעם שיותר נרגש טעם הדבש והתבלין מטעם העיסה עכ"ד.

והנה עתה נבוא לנידון הרא"ס ומזונות ברויט, הנה לפי פשוט היוצא מדברי הרמ"א והט"ז העיקר הוא שיהיה נרגש טעם הדבש והתבלין יותר מטעם העיסה, וכמובן דזה אינו בהרבה ראל"ס שאנו אוכלין ואיך לפיז היה צריך ליטול ידיו ולברך המוציא ובהמ"ז אם אוכל מהם כזית, ולברך ענטי אם אוכל מהם כביצה.

והנה המקילין מסתמכין בזה עמש"כ הדעת' למהרש"ם (שם קטע א') דאם נילוש במיעוט מים ורוב מדבש ותבלין, אע"פ שאינו ניכר הטעם בעיסה די שיהיה נקרא פת כסנין, הנה המעיין בדבריו יראה דקאי לשיטת המחבר הסובר די שיהיה ניכר הדבש ותבלין בעיסה, ע"ז כ' דאם יש רוב אע"פ שאינו ניכר סגי, אבל לדעת הרמ"א לא כ"כ, ועוד שהוא בעצמו כ' שאם נילוש במשקה מהפירות עצמן ע"י סחיטה יל' דהוי זיעה בעלמא.

והנה בשוע הרב ס"א כ' ג"כ שאם יש רק מיעוט מים מותר, וכ' הטעם שאין דרך בני אדם לקבוע רק על פת שנילושה במים לבד ע"כ, והנה עיינו ראות שכהיום אין שום חילוק לבני אדם בזה, וכדומה שאדרבה יותר הדרך לקבוע על ראל"ס מעל לחם דוק ותשכח וצ"ע המנהג להקל בזה, ובדודאי גם הדעת' יודה דאם הדרך לקבוע על לחם כזה מברכין עליו המוציא וברהמ"ז, דהרי הטעם שעל

~ קורא הדורות ~

סקירה קצרה בתקופת הנביאים עפרש"י ומפרשים

(נערך ע"י לומדי נ"ך על הסדר)

ודע מה שתשיב...

שאלה בהלכות חנוכה

ללומדי הל' שבת, הל' סוכה, הל' איסור והיתר

מי שיש לו הרבה שמן סתם, האם מותר לערבו ולבטלו בתוך שמן זית, ובכך יכול לקיים המצוה מן המובחר? ואם מותר כמה שמן צריך לבטל השמן סתם?

(התשובה מובא: או"ח סי' רס"ה, סי' תרכ"ו, סי' תרע"ב, יו"ד סי' צ"ט, ק"א, ק"ט).

- נא למסור התשובה להראש החבורה -

ב' תפ"ח - לאחר פטירת משה, ביום ז' ניסן התחיל יהושע בן נון להנהיג העם, ולהכניסם לארץ.

יהושע בן נון "משרת משה" נכד אלישמע בן עמיהוד נשיא אפרים (דהי"א ז' כ"ו), זכה לכך בזכות שירותו את משה וסייע לו בהרבצת התורה שסידר הספסלים וכו' (מדר"ר, פנחס כ"א י"ד). תיקן תקנות רבות לישראל כגון דרכים לרכבים (עירובין כד:), עשר תקנות (ב"ק פא:), תיקן ברכת הארץ בבהמ"ז (ברכות מח:).

במשך ימי השלושים לאבלו של משה, שלח מרגלים, פנחס בן אלעזר וכלב בן יפונה לרגל את הארץ. באו לרחב הזונה (שהיתה בת נ' שנים - זבחים קט"ז:) וסיפרה להם על הפחד והחרדה שאחזה כל יושבי הארץ המרגלים הבטיחה שיצילוה ואת משפחתה, (ולבסוף נתגיירה, ונשאה יהושע).

ביום י' ניסן עברו כל ישראל את הירדן, לראשונה נכנסו הכהנים עם הארון והמים עלו עד ש' מיל (בתוך עננים - תוס' סוטה לד.) וכך עברו כל ישראל (וי"א כחניינת י"ב מיל, וי"א זא"ז בשורה). והשביעם יהושע על מנת כן תעברו שיאבדו הע"ז. אחר עברם הקימו שם י"ב אבנים גדולים (כ"א מ' סאה) לזכרון על הנס. ועוד י"ב אבנים נטלו לשכם, לעשות שבועת התורה כדלקמן, (חוץ מזה הקימו תחת רגלי הכהנים במים עוד י"ב אבנים - ס"ה ג' פעמים י"ב אבנים).

מן הגלגל נסעו תיכף לאילוני מורה (בין שכם לשומרון בחלק אפרים) דרך ס' מיל, ועשו שם הברכות והקללות כמצווה מפי משה, והעתיקו התורה על האבנים בע' לשון, וזבחו קרבנות ואכלו ושתו, וחזרו ולנו בגלגל, שם בגלגל מל יהושע את ישראל שלא מלו כל מ' שנה, ולכן נקרא "גלגל". י"ד ניסן שחמו הפסח (בפעם ב' לאחר יצי"מ). הפסיק המן, והתחילו לאכול מתבואה החדשה.

אח"כ התחיל 'כיבוש יריחו', הקיפוהו עם הארון ז' ימים, וביום ז' שב"ק ז"פ (ואמרו עלינו). ובתקוע הכהנים הריעו כל העם, ונפלה החומה לארץ, והתחילו לכבוש להרוג ולשרוף הכל, והחרים יהושע כל העיר קודש לה', ואת רחב הזונה ומשפחתה השאירו. עכן משבט יהודה גנב כמה דברים מן החרם של יריחו, ועי"כ אירע שאח"כ במלחמת עי נפל ל"ו איש, (וי"א א' ששקול כנגד רובו של סנהדרין ע"א) ועי" החושן נתוודע שהוא עכן, וסקלוהו באבנים (ששב"ק היה).

אח"כ עשו מארב על עיר ע"י וככה הוריקו העיר וכבשוה (ולא החרים עוד). יושבי גבעון שמעו כ"ז ופחדו (שהם מאומה חוי שמצוה להחרימם), לכן באו במרמה שהם ממדינה רחוקה וכתרו ברית לשלום, וכשנתוודע השקר, עשאן יהושע לחוטבי עצים ושואבי מים.

ה' מלכים באו ללחום עם גבעון על שהשלימו, וכולם הרג יהושע במלחמה גדולה. בעת המלחמה עמדה השמש על ל"ז שעות (ע"ז כה.), וה' השליך עליהם אבנים מן השמים. וכן לחם והרג כל ל"א מלכים (לדוגמא: אדוני בוק שע' מלכים מקצצי בהונות לקטו עצמות משלחנו, דרך יהושע על צאוורו).

ב"א תצ"ז - כלו בכל המלחמות והתחילו להנחיל את העם, (חלק גדול לא כבשו עדיין וכל שבט הוצרך להורישו בעצמו), הכל עפ"י הגורל (כמבואר בפ' פנחס), יהודא בימין, אצל בנימין, אצל אפרים. כלב ירש חברון, (לבסוף נפלה למ"ח מוגרשי כהנים).

בני גד ובני ראובן חזרו לאחריהם לעבר הירדן (שם הגיעו באמצע מלחמה של בניהם עם שאר אומות, ולא הכירו בניהם) (שלא גלחו שערם עד תום ירושה וישיבה), ועי" תפלה לה' הצליחו וכבשו - מע"ל).

ב"א ר"ג - שלח יהושע י"ב אנשים שיחלקו הארץ על מ' חלקים, והשבטים יורישו כל אחד בעצמו נחלתו. ונפל הגורל, שמעון, גד, תחת יהודה. בנימין בין יהודה ליוסף, נפתלי למעלה אצל כנרת, וכו' כל השבטים כמבואר בקרא.

למעשה לא הורישו את כל יושבי ארץ כנען, ולבסוף חרה בהם ה', והיו לצינים בצדיהם, כמבואר בתחלת שופטים.

תקמ"ז - כ"ו ניסן, אחר שכינס יהושע כל העם והשביעם שיעבדו את ה', נפטר יהושע ונקבר בתמנת חרם, ועי" רש"י שלא נספד כראוי, וגעש ההר להורגו, (ועי" בשו"ע או"ח סי' תק"פ שהיא מימי התענית).

יחד עם יהושע עבדו הזקנים והאריכו ימים (ולא שנים) אחר יהושע, ומשם מתחיל תקופת השופטים (ב"א תקמ"ז - תת"ק בערך).

- המשיך יבוא בעזה"י -

~ חדווא דשמעתתא ~

המלוה ברבית אי קם בתחיית המתים (ב"מ דף ס"א:)

- נערך ע"י א' מלומדי כולל חדווא דשמעתתא -

חנוכה מיוחד לחזרה

תוכחת מוסר לחנוכה, יחשוב שעיקרו נתקן להלל ולהודות להשם יתברך, על כי היונים חשבו לבטל תורה ומצות, אם כן הימים הקדושים האלה ראויים ביותר להתמדת תורה מבשאר הימים, כי תלמוד תורה כנגד כולם.

ובעוונותינו הרבים רוב העולם נוהגים בהם בטול תורה והולכים אחר ההבל. ומה שרבותינו הקדמונים פסקו ישיבה בימים ההם, עשו בשביל הנערים שיחזרו ויחזרו על תלמודם מה שלמדו שיהיה שגור בפייהם, על כן השומע ישמע ויתעורר בימים ההם ביתר שאת בתורה ובמצות.

(של"ה הקדוש מסכת תמיד, תוכחת מוסר)

בשמעתתין, ריש פרק איזהו נשך (ב"מ סא:), א"ר אלעזר רבית קצוצה יוצאה בדיינין, אבק רבית אינה יוצאה בדיינין, ר' יוחנן אמר אפילו רבית קצוצה אינה יוצאה בדיינין. א"ר יצחק, מ"ט דר' יוחנן דאמר קרא (יחזקאל י"ח, י"ג) בנשך נתן ותרבית לקח וחי לא יחיה את כל התועבות האלה עשה, למיתתה ניתן ולא להשבון (סיפא דקרא מות יומת דמיו בו יהיה - רש"י). משמע בגמ', דמי שנותן מעותיו ברבית קצוצה לא יחיה בעולם הזה אך מות ימות. אמנם מצינו בחז"ל שלמדו מפסוק זה שאף לעתיד לבא לא יקום בתחיית המתים.

הנה במדרש (שמו"ר, ל"א ס' ו') דרש על פסוק זה דחזקאל, אמר הקדוש ברוך הוא מי שחיה ברבית בעולם הזה לא יחיה בעולם הבא. וענין נפלא מסופר בפרקי דר' אליעזר (פל"ג), שבזמן גלות בבל כשהעמיד נבוכדנאצר הרשע הצלם בבקעת דורא, היו שם ששים רבוא איש שהשתחוו לצלם, חוץ מחנני' מישאל ועזריה. ואחר שנעשה הנס עמהם, ציוה נבוכדנאצר להורגם כולם בחרב. לאחר עשרים שנה שרתה רוח"ק על יחזקאל הנביא והחיה כל המתים, וכולם עמדו על רגליהם, חוץ מאיש אחד, אמר הנביא, רבש"ע, מה טיבו של זה, אמר לו בנשך נתן ותרבית לקח וכו', (וכ"ה בילקוט שמעוני רמז שע"ה).

ועי' תוס' (סוטה ה.) שכתב, ומלוי ברבית, מצינו באגדה שאינם חיים לעולם הבא, ותמה שם למה לא מובא במשנה (פרק חלק) שמונה שם כל אלו שאין להם חלק לעולם הבא ואינם חיים בעת תחיית המתים עיי"ש.

אמנם אין הדבר פשוט כ"כ, דהנה התוס' (לקמן דף ע:), מציין המעשה דחזקאל ומציין לתרגום (ריש פ' בשלח), וכוונתו דשם כתוב שאותן המתים שהחיה יחזקאל היו מאתים אלף מבני אפרים שמנו את הקץ וטעו ונהרגו ע"י הפלישתים, (וכ"כ בסנהדרין דף צ"ב:), ע"כ לא נחם אלקים דרך ארץ פלישתים, שלא ינחם העם בראותם מתי מלחמה זו. והקשה התוס' דלפני מתן תורה היה להם דין בן נח, ואצלם מותר רבית, (ללישנא בתרא דסוגיא שם, ואף ללישנא קמא, עי' תוס' שם), וא"כ מפני מה לא קם בתחיית המתים, ותירץ דכמו דבני נח מוזהרין על הגזל, ה"ה לרבית ואונאה. עי"ל דבאמת רבית עכו"ם שרי, והטעם שלא קם ההוא גברא בתחיית המתים, מפני שלא היה אז שעת תחיית כל המתים, ע"כ לא היה לו הזכות כמו חבריו לקום אז בתחיה"מ, אלא חבריו זכו בשביל שנהרגו מן הרבית, אע"פ שלא נצטוו כמו שקיימו אבותינו את התורה אע"פ שלא ניתן להם, עכ"ד. משמע דבתחיה"מ העתיד יקומו כולם ואף המלוה ברבית. או יש לומר דאחר מתן תורה כשאסר רבית קצוצה מוה"ת, תו לא יקומו בתחיה"מ, ואין רא' מיחזקאל.

(ועי' בהגהות מהרש"ם שם), לפימש"כ בפסקי התוס' (זבחים פ"ח) דרבית הוי בכלל שפיכות דמים, א"ש הכל, דאף בני נח מוזהרין ע"ז).

אמנם כ"ז הוא רק אם המתים דחזקאל היה בני אפרים וכנ"ל, שהיה להם דין בן נח. אמנם בפרקי דר"א הנ"ל כתב שהיו ס' רבוא אנשים שהיו אחר חורבן הבית, בתקופת גלות בבל. ומה שמציין התוס' להתרגום ריש בשלח, שם לא נמצא דבר ממלוי ברבית, רק שר' אלף מבני אפרים יצאו קודם הזמן ונהרגו, א"כ אין פשר להמשיך דברי התוס'.

הגאון המהר"ץ חיות (בהגהותיו שם) עמד ע"ז, וכתב, ומכאן רא' למה שהחליט חכם אחד, שהי' לפני רש"י ותוס' נוסף על התרגום יונתן, עוד תרגום ירושלמי על נביאים, והיה מלא דרשות כמו תרגום ירושלמי על התורה, ואולי שם כתב כן.

וליישב דברי חז"ל במהות המתים שהחיה, אולי נאמר ששני מעשים היו, א) מאתים אלף בני אפרים החיה יחזקאל כולם, ב) ס' רבוא מתי נבוכדנאצר החיה, חוץ מא' מלוה ברבית, וצ"ע עוד.

ולהלכה, עי' בשועה"ר (הל' רבית ה"ב) וכל המלוה ברבית וכו', ואינו קם בתחיית המתים, ואף בעוה"ז נכסיו מתמוטטין וכלים. וכ"כ הכנסת הגדולה (הגה"ט אות ב') בשם הרוקח (הל' תשובה אות ט"ז), והכלבו (ס' ס"ו).

וטעם הדבר, כתב הרמ"ו (עץ החיים שער י"ח פ"א), משום דלכל אדם נשאר בו לחלוות שמזה קם בתחיה לעתיד לבא, ופגם עבירה דרבית גורם שיתייבש הלחלוות וממילא אינו יכול לקום בתחי' עיי"ש.

הרחמן הוא יזכינו לימות המשיח ולחיי העולם הבא.

~ ביאור דברי הרמב"ם בענין וסת הדילוג ~

חיים לאנדא

שו"מ כולל לצעירים

שאלות לחדודי ללומדי הל' נדה

אימתי צריכה האשה לחוש לוסת אפילו אם ראתה רק פעם אחת, ואימתי צריכה לחוש רק כשראתה שתי פעמים, ואימתי רק כשראתה ג' פעמים, ואימתי רק בד', ואימתי רק בה' פעמים?

א) התיורץ לזה מבואר בשו"ע (סי' קפ"ט א-ג) דבוסת החודש צריכה לחוש אפילו בפעם אחת.

ב) בוסת הפלגה אינה צריכה לחוש רק בשתי ראיות, לפי שבראיה ראשונה אין כאן הפלגה.

ג) ולוסת השעות אי"צ לחוש רק בג' פעמים, וכן בוסת הסירוג להמחבר והש"ך, ווסת הדילוג לרב.

ד) וחודש בדילוג לשמואל והפלגה בדילוג לרב, וכן וסת הסירוג להפרישה צריכה ד' ראיות.

ה) והפלגה בדילוג לשמואל צריכה ה' ראיות.

היכי תמצא שהוסת קבוע נעקר בפעם אחת?

א) במחבר ס"ג כ' דוסת השעות נעקר בפעם אחת.

ב) וסת השבוע כשראתה בפעם הד' נעקר הוסת לשבוע ונקבע להפלגות (חוו"ד סק"צ), ולענין אי אמרינן כן בוסת החודש כגון שראתה ד' חשון כסליו טבת שבט, כשכולם מלאים או חסרים והפלגה שוה, אי נעקר וסת החודש, או דוקא בדילוג או בסירוג אמרינן כן, בסוג"ב העלה דבר זה בצ"ע, ובמקור מים חיים כ' דאינו נעקר וסת החודש, ובשו"ת חשב האפוד (ח"ג סי' ב) כ' דנעקר הוסת.

ג) וסת הקפיצות נעקר בפעם אחת.

ד) קבעה וסת בימי עיבורה נעקר בפעם אחת.

כתב הרמב"ם (פ"ח מהל' איסור"ב ה"ז) היה דרכה להיות רואה יום חמשה עשר ושינתה לששה עשר שניהם אסורין, שינתה לשבעה עשר הותר ששה עשר ונאסר שבעה עשר וחמשה עשר, שינתה לשמנה עשר נאסר י"ח והותרו כולם, ע"כ.

והקשה הכסף משנה, דדברי הרמב"ם תמוהין מאוד, הלא בברייתא (נדה סד.) קתני שינתה ליום י"ח אינה אסורה אלא מי"ח ואילך, אם כן למה כתב הרמב"ם דנאסר י"ח הא כבר קבעה וסת לדילוג, ואפשר דאע"ג דקבעה לה וסת לדילוג וחוששת יום י"ט מכל מקום אסורה גם ביום י"ח דחיישין שמא תחזור לראות בו עד שיעקר פעם אחת, עיי"ש. והקשו האחרונים (סד"ט סק"ה, כו"פ סק"ט) על המחבר למה השמיט דעת הרמב"ם. ועיי"ש בפלתי שגם דעת התוספתא כדעת הרמב"ם (נדה פ"ט) דחוששת גם על יום י"ח, א"כ צ"ע על המחבר שהשמיט. ונביא כמה אופנים ליישב דעת הרמב"ם ודעת המחבר.

א) **בפרדס רימונים** (שפ"ח סקט"ז) תירץ, דלכן השמיט המחבר כיון דהרמב"ם הוא יחיד בדבר זה, וכל הפוסקים וראשונים חולקים עליו, ועל התוספתא שבידינו אין לסמוך דלמא משבשתא הוא, ובפרט במקום שזכר בש"ס דילן להיפך. וי"ל דגם בדברי הרמב"ם יש טעות סופר, וכמו שנראה מדברי הרב המגיד שם שלא היה בנוסחא שלו לאסור י"ח, עיי"ש. ועל כן לא נזכרו דברי הרמב"ם בשום ספר מספרי הראשונים, ע"כ. ובהגהות הגר"א על התוספתא גורס שם אינה אסורה אלא מי"ח, וכ"כ בחסדי דוד.

ב) **במקור מים חיים** כתב דלכן השמיט המחבר, דהמחבר סבירא ליה כדעת הרמב"ם (מובא בסמ"ג) דמתחלה חוששת לחודש ולהפלגה עד שתקבע אחד שוב אינו חוששת להשני, והכא נמי דעתו כיון דקובעת וסת לדילוג שוב אינה חוששת לוסת החודש, אבל הרמב"ם חולק בזה ולכן השמיט, ע"כ. ויש לעיין לפי זה אי הרמב"ם חולק לגמרי על הרמב"ם, וס"ל דאשה קובעת שתי וסתות כאחד, או י"ל דלא לגמרי חולק רק ס"ל דשתי וסתות החודש יכולה לקבוע כאחד, ולפי זה יש לתמוה על החוו"ד שלא הביא דעת הרמב"ם בזה.

ג) **במקור חיים** (תפא"צ סק"י) כתב ביישוב דעת הרמב"ם דדוקא בחודש החמישי צריכה לחוש לי"ח ול"ט, כיון דכשראתה בחודש הרביעי בי"ח עדיין יש בו שום צד של הפלגה לשמואל, אבל כשראתה בחודש החמישי לי"ט, אזי בחודש הששי יודה הרמב"ם דאינה צריכה לחוש אליו ומשום הכי לא כתב המחבר דאינה אסורה אלא מי"ח ואילך משום דבאמת סבירא ליה להמחבר כהרמב"ם וכמ"ש בכסף משנה. עיי"ש שהאריך לתמוה על הש"ך והט"ז למה לא הביאו דברי הרמב"ם להלכה.

ד) **בברתי ופלתי** (תפא"י קו"א סק"ג) מתיר דהרמב"ם איירי שראתה בי"ז בהמשכת ב' ימים, וסבירא ליה להרמב"ם כהרמב"ם דכל יום וסת בפני עצמו, ולכן כשראתה אח"כ בי"ח צריכה לחוש שתקבע וסת השווה כדס"ל להרמב"ם, אבל לדינא דגמרא דאם דילגה בלי המשכה דאין חוששין כלל לי"ח מודה ולא פליג על גירסת הגמ', ולזאת לא צריך המחבר להביא דעתו.

ה) עוד מתיר **הפלתי** דאיירי דילגה תמיד ליום אחריו, רק בי"ז לא קים לה שפיר אי ראתה קודם השקיעה או לאחריו, ובי"ח ראתה כדרכה באמצע היום, ואמרינן מסתמא קבעה וסת לדילוג ועוקרת לראשון להיות מותרת ט"ו וראיות י"ז מסתמא היה לאחר השקיעה ואורח בזמנו בא, רק מ"מ ס"ל להתוספתא והרמב"ם דעדיין אינו יוצא מחשש אולי תראה בחודש הבא גם כן לי"ח ותקבע וסת החודש השכיח כי אולי עדיין לא קבעה וסת הדילוג כי היה הראיה קודם השקיעה, אבל לדינא דשו"ע דאיירי שראתה בדילוג בלי ספק מודה הרמב"ם עיי"ש.

המחלוקה האחרונה

בין רבותינו הרמ"א והמהרש"ל זצ"ל

~ בדין מולייתא בביצים ~

- נערך ע"י הר"ר זאב אהרן טעללער שליט"א -

ביניהם עד שנסתלק הרמ"א לחיי עולם הבא, ביום ל"ג בעומר של"ג לפ"ק, ולתועלת הלומדים, שמסיימים עכשיו הל' מליחה, נסדר הדברים בקצרה.

הדין מבואר (סי' ע"ו ע"ז) שצלי אין צריך מליחה. ואף אם מילא בשר שנמלח עם בשר שלא נמלח (וא"כ לא שייך בחיצון אגב דיפליט), אעפ"כ מותר דכבולעו כך פולטו מיד. אבל אם מילא העוף עם ביצים, שהם נקרשים ומעכבים הפליטה והתפשטות הדם, כה"ג נאסר העוף כמו ע"י בישול בלא מליחה.

ואם נתמלא עם בשר וביצים יחד, חיש המהרש"ל שאם הבשר לא נמלח עדיין אין חשש אף שיש שם גם ביצים הנקרשים, ודוקא בשר שנמלח עם ביצים, שניהם יחד גורמים שיתקשה ויקרש הביצים, וכה"ג דוקא אסור.

המקור לדברי המהרש"ל - שמילוי ביצים עם בשר שלא נמלח מותר - ושממש בנה יסוד לחידושו הלז, הוא בדברי מהר"י טרושין (הובא בהגש"ד לפני שער ט'), וז"ל:

יש נשים הממלאים התרנגולים בביצים ואין משהין כשיעור מליחה, ואין נכון דלא שרינן מולייתא, פי' כשממלאין תרנגולין עם בשר אלא כששניהם מלוחים או שניהם אינם מלוחים, כי המלח גורם שהמילוי נקרש ומעכב את הדם שלא יפול לארץ מן התרנגולת היכא שלא שהתה כל צרכה במלח, ומעתה בנידון זה הביצים נמי נקרשים מעכבים את הדם מליפול לאור וכו'.

והנה המהרש"ל (בשע"ד שם) נתקשה בהמשך לשונו דלא שרינן אלא כששניהם מלוחין וכו', כי המלח גורם שהמילוי נקרש וכו', הלא לא אסר עדיין כלום כשהוא במלחו. לכן מפרש ששניהם מלוחין, פי' נמלח ושהה דוקא כה"ג התיר וממילא שמעינן דנמלח ולא שהה אסורין, וע"ז קאמר כי המלח גורם שהמילוי נקרש.

ולפי"ז חולק המהרי"ט על המרדכי (סי' תרצ"ב), שהתיר כששניהם נמלחו ולא שהה. וע"כ מחדש הרש"ל שמהרי"ט (שאסור בשניהם נמלחו ולא שהה) איירי דוקא בנתמלא עם ביצים ג"כ, שהם מסייעין וגורמין שיקרש, וכה"ג אם הבשר (הפנימי) נמלח ולא שהה אזי מלחו גורם שיתייבש ביחד עם כח הביצה, וכה"ג דוקא אסור.

וא"כ אתי' לן דאם שניהם לא נמלחו כלל מותר, אף אם נתמלא עם בשר וביצים כגון שהבשר לא נמלח.

דבר ידוע ומפורסם לכל לומדי איסור והיתר, המחלוקת הרגילות בין הני אריות, מרן הרמ"א בעל המפה, ובר פלוגתיה המהרש"ל, תופס ישיבה בק"ק לובלין בזמנו של הרמ"א. כמדומה שכמעט אין לך דף בשו"ע יו"ד ח"א שלא נחלקו בו הרמ"א ומהרש"ל, לקולא או לחומרא. והנה אף שאנן בני אשכנז נקטו לפסוק בכל מקום כדברי הרמ"א, מ"מ בכמה מקומות נטו מן הדרך ופסקו הטו"ז והש"ך כהמהרש"ל. ופוק חזי לשון קדשו של בעל השל"ה (שער האותיות, אות קדושה) שמתאר סדר כתיבת חיבורים, ומי קדם למי, וזל"ק:

עוד הנני מודיע אתכם, הנה רבותינו גדולי האחרונים, הגאון מהר"ש לוריא ז"ל והגאון מהר"ם איסרלן ז"ל, כל אחד מהם חיבר וסידר איסור והיתר, וכמה פעמים הם מחולקים, וכבר יצא טבעו של הגאון מהרמ"א ז"ל לילך אחריו ולפסוק כמותו, ובודאי מן השמים זכה לזה, כמו שנפסק הלכתא כבית הלל, אף על גב דבית שמאי הוי חריפי. רק כגון דא צריך אני להודיע, כי הגאון מהרש"ל ז"ל הוא בתראי בסדר חיבור איסור והיתר שלו, לאחר שחיבר מהרמ"א ז"ל תורת חטאת שלו. כי כן היה המעשה, תלמידים של הגאון מהרש"ל ז"ל העתיקו איסור והיתר שלו, והביאו אותו ליד מהרמ"א ז"ל כשחיבר התורת חטאת, על כן הביא כמה פעמים איסור והיתר של הגאון מהרש"ל ז"ל ומשיג עליו. ואחר כך בא התורת חטאת ליד הגאון מהרש"ל ז"ל, וכתב מהרש"ל ז"ל באיסור והיתר שלו מה שכתב, נמצא שזה הגאון מהרש"ל ז"ל הוא בתראי. אבל כבר אמרתי שכבר נתפשט בתפוצת ישראל שבחוצה לארץ, במלכות פולניא ופיהם ומעלהין ואשכנז, לפסוק כהגאון מהרמ"א ז"ל. אבל מכל מקום ראוי להיות כל איש שורר בביתו, להתקדש ולהחמיר לאסור לעצמו הן מה שאוסר זה והן מה שאוסר זה, אף שמיקל לאחרני בהוראה לפי המנהג, יחמיר לעצמו, ומכל שכן שלא יקל לעצמו ויחמיר לאחרני. וארשום איזה מקומות וישמע חכם ויוסיף לקח, עכל"ק, (ועיי"ש שמונה יותר מחמישים מקומות בדיני איסור והיתר להחמיר כדעת המהרש"ל נגד הרמ"א).

אמנם אחת היתה ופרסמה הכתוב, מחלוקה חריפה במדתה, והוא המחלוקה אחרונה בחיי הרמ"א הקצרים, והוא בדין "מולייתא" המבואר ביו"ד (סי' ע"ז), וגבה טורא

ומעשה שהיה כך היה:

תלמידי הרמ"א הביאו לו את דברי המהרש"ל באו"ה שלו, עוד טרם צאתו לאור עולם, וראה הרמ"א, חידושו של המהרש"ל, להתיר בשר שלא נמלח ונתמלא עם ביצים שמותר לצלי, דדוקא אם יש שם מלח אסור. (ואף שמהרש"ל לא איירי להדיא ממילוי ביצים לחוד, אלא בשר עם ביצים ובכה"ג מחלק אם הבשר במלחו או לא, הבין הרמ"א ששניהם אחד, דסוכ"ס התיר המהרש"ל בשר שלא נמלח עם מילוי ביצים, וי"א שהמהרש"ל באמת כתב כן בתחלה, רק אחר שראה דברי הרמ"א חזר בו מחלק זה - עי' לקמן). וחולק ע"ז בתורת חטאת (כלל ט' דין ו'), דמדברי המהר"י טרושין משמע בבירור שאם לא נמלח כלל בוודאי אסור ומסיים "ואע"ג דפשוט הוא כתבתי להוציא מלבו של חכם אחד שהתיר בלא נמלח (החיצון) כלל, ועיקר יסודו שבנה עליו סברתו הוא לשון הגה בשע"ד וכו', ולא כדעת החכם הנזכר" עכ"ל, ותוכן דבריו, שאדרבה מל' מהרי"ט נראה בעליל שאוסר מילוי ביצים אם החיצון לא נמלח, ואין נפק"מ אם יש שם ג"כ בשר או לא.

ומבאר שהמהרי"ט לא איירי עכשיו במילוי ביצים, רק ממילוי בשר, ומביא רא' דכששניהם מלוחים מותר וכשאחד מלוח אסור, כמו"כ במילוי ביצים שזה לפנימי שנמלח ואסור.

דברי הרמ"א אלו - שחולק עם המהרש"ל מגדולי דור ההוא - עשו רושם גדול בעולם הישיבות, וכנראה מתשובת הרמ"א לתלמידו הר"ר בער ש"ן, שנתהוה מזה מחלוקה גדולה בין הישיבות. והעיקר שבאו"ה של מהרש"ל לא כתב כן, שמתיר מילוי ביצים אם החיצון לא נמלח.

הר"ר בער ש"ן שלח לרבו הרמ"א העתקה מהאו"ה של מהרש"ל, ששם כתוב לאסור בכל אופן, ומבקש "והנה מעלתך כתב סתם ולא הודיע מי הוא החכם, ושמעתי מפי רבים שמעכ"ת מצא כזה באיסור והיתר שהגיה הגאון מהר"ש דליטא וכו', והנה רבים קמ"ם שיש בידם או"ה של מהר"ש, ולא מצאו בו הדעת ההוא אך בהיפך, וכו', והשיבני מר למען אשיב חורפי דבר", עכ"ל השואל (ת' הרמ"א סי' קל"ב).

רבו הרמ"א השיב לו "תמיהני, מי הוא הנביא שידוע מה בלבי ועל מי כוונתי במה שכתבתי להוציא מלבו של חכם וכו', אם לא מצאו הדבר באו"ה שלו, בוודאי לא היתה כוונתי אליו, ואם נמצא באו"ה שלו או לא נמצא, אין לי פשע, רק על המפרסמין אותו לומר שאליו כוונתי, כי אני חסתי על כבוד התורה ולא רציתי לפרסם, והם המזכירים אותו וכופרים בשעת הדין לומר שנמצא באו"ה שלו בהיפך

כמו שכותב מעלתך".

תו"ד שהוא לא חולק אישית על המהרש"ל, אלא על השיטה ההוא, ואם המהרש"ל טוען שמעולם לא התירו, אדרבה ואדרבה, אין כאן שום מחלוקה בינינו, "ישר כוחו ואשרי מי שחושדין אותו ואין בו, עם כי לא הזכרתי שמו בתחלה. והשי"ת יודע אם בדיתי הדברים מלבי. ואם כתב בתחלה בענין אחר וחזר בו, הלא חכמתו עמדה לו, ואינני חכם הרואה את הנולד", וכתב שאם המהרש"ל עצמו ירצה לטעון עמו אז ידע מה להשיב לו ע"ז.

סוף דבר, להטריף כל מילוי ביצים אם לא נמלח הבשר כראוי שיעור מליחה.

ואף המהרש"ל עצמו הוציא קסת"ו לקראתו, וכתב (יש"ש, פ"ק סי' כ"ט) וז"ל, ואמרתם אם בן חכמים וגדולים אני, מ"מ אין אני חכם לא בעיני ולא בעיני, ובוודאי על חכם אחר נתכוין, ואמרו לי תלמידיו להדיא שעלי הי' השגתו. ונתגלגל הדבר בראות פנים (שהמהרש"ל טען עם הרמ"א פנים אל פנים), והודה לי, ושאלתי את פיו, איך עלה על דעתך להשיג עלי ולא עיינת בהגהות או"ה שלי וכו', והשיב הרמ"א אמת שכך שמעתי שאתה ג"כ אסרת בשלא נמלח (אם ליכא מילוי בשר ג"כ עם הביצים), ומה לך בכך, הלא לא הזכרתי שמך להדיא, אלא כי אם להוציא מלבו של חכם אחד. וגבה טורא בינינו והלך לדרכו ונתבקש בישיבה של מעלה".

ומאריך המהרש"ל לברר שיטתו, לחלק במילוי ביצים עם בשר, בין אם הבשר נמלח או לא, כדי שידעו בני הרמ"א מקור ויסוד המחלוקת.

ואכן תשובת הרמ"א הנ"ל, הוא תשובתו אחרונה בספרו, ואחרונה לימי חייו.

תמצית הדבר: בשר שלא נמלח ונתמלא עם בשר (שלא נמלח או נמלח ושהה) וביצים, מהרש"ל מתיר ורמ"א אוסר, והש"ך (סי' ע"ז סק"ה) פסק כהרמ"א, וכס"ל האו"ה (כלל ט' דין ג') וכל אחרונים, ועי' לחם חמודות (פ"ז אות נ"ג).

ברכת מזל טוב

למעלת כבוד הרבני הנכבד, איש חי ורב פעלים, עומד

לימינינו בכל עת ועונה,

מו"ה ישעי' שבתי בראך הי"ו

מנכ"ל מבצר הכוללים

לרגל הולדת בנו למזל טוב

ויה"ר שיזכה לראות רב נחת דקדושה מכל יוצ"ח, אמן

רבני ולומדי מבצר הכוללים

קצירת האומ"ר

דברי השו"ע והנו"כ אמורים באופן קצר וצח

נערך ע"י לומדי "כולל שערי דעה"

- סי' ע"ב -

סעיף א' - בחלל הלב יש בו דם הרבה, לפיכך לא מהני לו מליחה, רק צריך לקורעו קודם, (ואף בשליל שאי"צ שחיטה הדין כן - פמ"ג). ויש מחמירין לצלותו קודם הבישול, (דחששו שישכח לקרוע, אבל אחר צלי כולי האי ל"ג שישכח - שם, מה"ש). למעשה אנו מקילין לבשלו אחר קו"מ אפילו אחר לב עוף (פמ"ג), והמנהג שלא לאכול לב כלל משום שכחה (זכרים ובני תורה - שם, חו"ד).

סעיף ב' - בדיעבד שמלחו בלא קריעה אינו נאסר ואינו אוסר (אף דדם הלב הוי כדם בעין, מ"מ בצלי ומליחה אמרינן שיעא (אף מבחוץ - ש"ד) ואף שנטף עליו ציר אינו נאסר, ועוד דדמו מתייבש ומה שיוצא הוי כדם פליטה, ומה שנשאר יצא בקריעה וזהו עיקר - פמ"ג), וקורעו אח"כ ומותר לבשלו, ויש מחמירין דשאר בשר נאסר (דהוי דם בעין, ודוקא הלב עצמו מותר דשיעא), וטוב להחמיר במליחה כ"ק ובצלי כדי נטילה (דלא כרש"ל) ואף כשאין הלב דבוק (דלא כב"ח). מ"מ לכתחילה אין לעשות כן (דלכתי' מחמירין דהוי דם בעין, ועוד שמא ישכח - ש"ד פמ"ג חו"ד).

ואם בישלו בלא קריעה (ל"ש שיעא ולא ככ"פ) בעי ס' נגד כל הלב (להמחבר דוקא בלא נמלח תחלה, ויש רמ"א צ"ע (דאולי מחמיר בסי' ס"ה דיש דם בוורידין משא"כ בבשר הלב - פמ"ג) ואם נמלח בפ"ע בעי ס' נגד כל הלב, וכן אם דבוק לחתיכה ואין

שם ס' בעי נגד כל החתיכה, ואם נמלח דבוק לחתיכה ויש ס' נגד דם הלב יש להקל בה"מ - שם), והלב עצמו אסור (דנתייבש ונסתרך בו ביותר, אבל לא משום נ"נ דאינו ממחר, כ"ה להטו"ז, ולש"ך הלב מותר להמחבר, אף דסובר לעיל נתייבש (ולפי"ז נאסר בבישול - ש"ד י"ב) מ"מ יש לומר לגבי זה שיעא ואינו נבלע שם - גר"א).

סעיף ג' - בעוף יש ס' נגד לבו, ואף בלא הראש והרגלים (ובלא כנפיים והעור יש להקל רק בראיית עינים, או בעוד איזה צירוף (כגון דבוק - אבל לא חני"ג שהוא חמור), ויש להקל כן אף לדין - פמ"ג) ואף בלב שלא נמלח כלל, ואף בלא הבני מעיים, (פמ"ג).

ואם ליכא ששים צריך ס' בכל הקדירה, ואם דבוק לחתיכה (בתולדה - ש"ד) בעי ס' אף נגד החתיכה.

החשש שמא פע"א לא אמרינן רק בדבוק (דאיתחזק איסורא - חו"ד) וי"א רק בתולדה (ש"ד י"ז). ודוקא באיסור תורה, ורמ"א (תשו') מביאו אף באיסור דרבנן, ונראה שכן ס"ל לעיקר (ע"ג ש"ד כ"ג), והחשש ממחר לבלוע ל"ש בלב דשיעא (ש"ד), ודוקא דבוק בתולדה (ש"ד) או בא"א לרוטב לבא מכל צד (צ"ב טו"ז י"ב ועי' חו"ד).

יש אומרים שיכולין לשער לב בכזית (כו"פ ופמ"ג), וי"ח (חו"ד).

לב ל"ש בו חה"ל וכבוד אורחים, בני מעים ל"ש בו הפ"מ (פמ"ג).

לב בתוך הרוטב, מצטרף אף הבשר שלמעלה (חו"ד, נוב"י) ויש מחמירין (פמ"ג לשי' רש"י, ויל"ע).

הוציא העוף רותח וחתכו, וליכא ס' עכשיו, נאסר הכל כמו בכ"ר (ולא הוי בלוע דדם בעין, ועוד דבחיבורין אוסר (חו"ד) וחולק עם פמ"ג) (ועי' דאפי' להקל בהפסד קצת).

סעיף ד' - המנהג לכתחילה לחתוך הריאה וקנוקנות שבו.

דיני צניעות הנוגעים לומר דבר שבקדושה

מהרה"ג רבי ישראל דוד הארפענעס שליט"א

ללומדי כולל שינון הלכות - ד' וישלח תשע"ב לפ"ק

טפח מגולה. שער. וקול באשה ערוה.

א) טפח מגולה הוא דאורייתא "ולא יראה בך ערות דבר" שער וקול יש מחלוקת הראשונים אם הוא דאורייתא או דרבנן, ושורש הדבר הוא מפסוק כי "קולך" ערב ומראיך נאווה "ושערך" צמח, ועוד יש פסוק בשער "ופרע ראש האשה".

ב) וענין של ערוה יש ב' דברים, קודם מש"כ באע"ז ס' כ"א דאסור להסתכל על אשה, ובטפח מגולה שבה, ובאמת שגם באצבע קטנה שבה אסור להסתכל, והחילוק הוא ששם אסור רק הסתכלות, אבל בהעברה בעלמא מותר, אלא דאיתא שת"ח יחמיר בזה, אבל במקומות המכוסים אסור גם בהעברה בעלמא, ולכן איתא בגמ' בנשים העומדת על הכביסה אי איכא דרכא אחרינא מיקרי רשע, אפי' רק הרגלים מגולה יש איסור דאורייתא, ואם אי"ל ברירה הוי הנאה הבאה לו לאדם בע"כ, שהרי צריך לחיות וצריך לילך בשוק, ולבוא למקומות, וכאן בסי' ע"ה מבואר דאסור לומר דבר שבקדושה, דהוי כמו ערוה, ואפי' בדיעבד לא יצא.

ג) ולאוו דוקא לענין קר"ש דה"ה תפילה ותהילים, והפמ"ג ומ"ב וש"פ כ' דה"ה לענין ת"ת, אבל יש כמה ראשונים שמקילים בת"ת, ונפ"מ בזה שהרי ת"ת מוגיא ומצלא, ולכן במקום הצורך יש לסמוך ע"ד כמה ראשונים.

ד) וכ"ז לדבר בת"ת, אבל לעיין בספר וודאי מותר דזה הוי רק היראה, ומותר להרהר נגד ערוה מגולה, ורק בביה"כ ומרחץ ומקום הטינופת אסור ההיראה, וכן כדי לידע דאם הידים טמא בכל אופן מותר להרהר בד"ת, דהיראה מותר בכל זה, וכן אם קם בצפרא ואין לו מים או שרוצה לישן הלאה מותר להרהר בד"ת, [וכן כדי לידע דמי שידיו טמא רק מכח רוח רע וכגון שהולך לביה"ח או שעומד בצפרא וכגון שלא נגע במקומות המכוסים מותר אפי' לדבר בד"ת].

ה) וטפח שהמדובר כאן א"צ טפח ע"ט אלא אפי' רק טפח על משהו אסור כ"כ בשו"ת משנה שכיר.

ו) ולומר דבר שבקדושה אסור גם באשתו, ומיירי באשתו טהורה, דבאשתו נדה גם פחות מטפח אסור כמו בשאר אשה, וכן הסתכלות אסור ואפי' שלא בשעת התפילה.

ז) וברמ"א כ' י"א דדוקא באשתו צריך טפח, אבל בשאר אשה די במשהו, אבל התניא ומשנ"ב וש"פ לא העתיקו חומרא זו, דרק טפח באשה ערוה, ועי' בנשמ"א באריכות דגם הרמ"א אינו חושש להלכה כדעיה זו, אבל כדאי להחמיר וכדאיתא בפוסקים דכל שהשו"ע הביא דיעה כדאי להחמיר כדבריו, אולם בעצימת עינים וודאי יש לסמוך להקל.